

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Commissie Binnenlandse Zaken
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum: 23 september 2020

Betreft: Inbreng NOVI-Alliantie t.b.v. het AO NOVI op 24 september as.

Aan de leden van de vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken,

De NOVI-Alliantie - met daarin onder andere de G40, VNO-NCW, NEPROM, Rover, Staatsbosbeheer, NS, Leerstoel Gebiedsontwikkeling TU Delft en ondersteuning van Kadaster- verwelkomt de op 11 september 2020 verschenen Nationale Omgevingsvisie met de bijbehorende Uitvoeringsagenda. In dit schrijven geven wij met name onze reactie waar het gaat om de stappen die nodig zijn om tot uitvoering van de NOVI te komen. We doen dat aan de vooravond van het Algemeen Overleg over de NOVI (24 september 2020) met het verzoek ons pleidooi daar bij te betrekken.

Stel uitvoering van urgente ruimtelijke opgaven centraal

De NOVI-Alliantie - bestaande uit gemeenten, maatschappelijke organisaties en marktpartijen – heeft zichzelf 1,5 jaar geleden geformeerd vanuit de door partijen gedeelde ‘wens’ om de urgente opgaven op verantwoorde manier naar de uitvoeringsfase te begeleiden. Daarom pleiten we voor een nieuwe ruimtelijke sturingspolitiek. Een ruimtelijke sturingspolitiek die recht doet aan de complexiteit van de opgaven en die de kennis, ervaring en bevoegdheden op het lokale en regionale niveau maximaal benut. Die de urgentie om te versnellen en optimaal benutten van meekoppelende belangen als uitgangspunt hanteert. En een sturingspolitiek die naast de verschillende overheidsverantwoordelijkheden nadrukkelijk ook het belang en de kracht van andere investerende partijen (maatschappelijk en marktgeoriënteerd) erkent en een centrale positie toekent als samenwerkingspartijen in de uitvoering van de NOVI.

Versterk de rol van het Rijk en functioneer ook echt als één overheid

De NOVI-alliantie bepleit een sterkere en nadrukkelijker rol van het Rijk bij de uitvoering van de NOVI. Schaal, urgentie en investeringsbehoefte van de voorliggende opgaven rechtvaardigen dit. Wij zijn van mening dat de uitvoering van de NOVI een effectief samenspel vereist tussen lokale, regionale en landelijke overheden, met inzet van kennis, regie, regelgeving en investeringen. Dat het ministerie van BZK nu nadrukkelijk naar voren stapt om als Rijk haar rol te pakken bij de uitvoering van ruimtelijke opgaven is een positieve trendbreuk. Naar onze overtuiging dienen echter ook de ministeries van IenW, EZK en LNV daar veel nadrukkelijker aansluiting bij te zoeken, zodat zij samen met

BZK als één overheid - óók via de begrotingen van de verschillende departementen - medeoverheden in staat stellen om hun taak te vervullen en de opgaven efficiënt, integraal en gebiedsgericht aan te pakken conform de Omgevingswet. Denk in dat verband aan het vooraf integraal betrekken van bereikbaarheid (verantwoordelijkheid van IenW) bij ruimtelijke opgaven, zodat bijvoorbeeld 'OV georiënteerde verstedelijking' optimaal benut kan worden om duurzaam ruimtegebruik, leefbaarheid en economische ontwikkeling te versterken.

Ga coalities aan met maatschappelijke organisaties en marktpartijen

Het formuleren van nationale opgaven en het investeren vanuit overheden in de realisatie daarvan, vinden niet in het luchtledige plaats. Een groot deel van de ruimtelijke investeringen vindt plaats door maatschappelijke organisaties en marktpartijen. Denk in dat verband aan investeringen in verstedelijking (waaronder wonen, werken, winkelen, horeca, leisure), de energievoorziening, mobiliteit en infrastructuur, de kwaliteit van natuur en landschap etc. Het is zaak dat op het niveau van de concrete ruimtelijke opgaven, vaak in de vorm van gebiedsontwikkelingen, overheden en maatschappelijke organisaties en marktpartijen vroegtijdig om tafel gaan om te bezien waar investeringen op elkaar aan kunnen sluiten en elkaar kunnen versterken. Op basis daarvan kunnen langjarige, allianties, coalities en samenwerkingen aangegaan worden gericht, op het efficiënt en effectief uitvoeren van de investeringen.

Zet in op het instrument van de Regionale Investeringsagenda's (RIA's)

In onze visie dienen overheden, maatschappelijke organisaties en marktpartijen op regionaal niveau in investeringsagenda's (RIA's) te verwoorden welke urgente regionale opgaven zij willen oppakken en welke bijdragen zij daarmee willen leveren aan de nationale opgaven, zoals die in de NOVI geformuleerd zijn. De omvangrijke investeringen in de verstedelijking (met name in de woningbouw) én in het landelijk gebied zijn daarbij de aanjager en katalysator voor investeringen in de bereikbaarheid, de energietransitie, de klimaatopgaven en de verbetering van de landschappelijke kwaliteit. Inmiddels wordt in vijf verschillende regio's (Arnhem-Nijmegen, Eindhoven, Breda-Tilburg, NH boven het Noordzeekanaal en Kennisregio aan Zee) als pilot gewerkt aan het ontwikkelen van Regionale Investeringsagenda's (RIA's). Wij zijn van mening dat de integrale, gebiedsgerichte aanpak die binnen de RIA's ontwikkeld wordt en waar investeringen gebundeld worden, een essentiële bijdrage aan de uitvoeringsagenda van de NOVI kan leveren. Uiteindelijk leidt deze aanpak tot versnelling, hogere kwaliteit en kostenvoordelen.

Ontschot overheidsbudgetten en bundel investeringen regionaal

De opgaven op het gebied van klimaatverandering en energietransitie, duurzame economie, sterke en leefbare steden en regio's en een toekomstbestendig landelijk gebied zijn groot en urgent en hangen sterk samen. Uitgangspunt dient wat ons betreft een uitvoeringsstrategie te zijn die investeringsbudgetten ontschot en slim koppelt, zoals ten tijde van de Vinex-verstedelijkingsbeleid ook voor een belangrijk deel het geval was. Een strategie die overheden en marktpartijen uitnodigt om daar investeringen op af te stemmen en gebundeld in te zetten. Daarbij dienen de overheidsbudgetten zodanig te worden ingezet dat maximale resultaten op de rijksopgaven worden geboekt en dat partijen die daarin tot het uiterste gaan, een streepje voor hebben.

Maak structureel middelen vrij voor uitvoering van de NOVI

De uitvoering van de NOVI vergt forse investeringen. In de eerste plaats van de direct betrokken lagere overheden en van bij concrete gebiedsontwikkelingen betrokken maatschappelijke organisaties en marktpartijen. Omdat concrete gebiedsontwikkelingen vaak ook voorzien in de realisatie van een aantal nationale opgaven, is er in veel gevallen ook behoefte aan medefinanciering vanuit het Rijk. Het betreft onder andere investeringen m.b.t. mobiliteit en infrastructuur, het saneren van verouderde bedrijventerreinen en ander verouderd vastgoed, investeringen in het verhogen van de kwaliteit van groen en blauw, etc. die niet gedragen kunnen worden door de betrokken (investerings)partners. In dat geval wordt het Rijk gevraagd om vanuit NOVI-gelden mee te investeren. Het betreft investeringen/bijdragen die niet via de betreffende gebiedsontwikkeling cq. regionale investeringsagenda kunnen worden terugverdiend. De noodzakelijke steun is vergelijkbaar met de bijdragen die nu vanuit de eenmalige Woningbouwimpuls zijn en worden toegekend. Maar de noodzakelijke NOVI-gelden worden veel breder ingezet dan uitsluitend betaalbare woningbouw en die bijdragen dienen structureel gedurende de uitvoering van de NOVI beschikbaar te zijn.

Zet middelen selectief in

Ons voorstel is bij de inzet van Rijksmiddelen t.b.v. de uitvoering van de NOVI niet te werk te gaan langs de lijnen van de verdelende rechtvaardigheid (alle gemeenten/regio's naar evenredigheid van bevolkingsomvang of woningbouwopgave), maar bij voorrang in gebieden en ontwikkelingen te participeren die het meeste bijdragen aan de nationale opgaven, die een hoge bijdrage leveren aan de omgevingskwaliteit, maatschappelijk welzijn en brede welvaart, en waar vanwege de hoge investeringskosten hulp van het Rijk noodzakelijk is.

Bijdragen vanuit het Rijk worden gebiedsgericht en ontschot ingezet, gekoppeld aan de te leveren prestaties m.b.t. de NOVI-prioriteiten, in het bijzonder 'De economie van Nederland verduurzamen en ons groeipotentieel behouden' en 'Onze steden en regio's sterker en leefbaarder maken'. Daarbij gaat het ook, maar niet uitsluitend om prestaties ten aanzien van aantallen woningen. Vanuit de belangrijkste opgaven en nationale belangen en in een samenspel met de spelregels uit de NOVI komt het tot prioritering en selectie. Brede welvaart is van belang en dat vraagt om het selectief inzetten van middelen, daar waar de opgaven en urgentie het grootst zijn en partijen met de grootste impact kunnen acteren.

Worden de prestaties niet of slechts gedeeltelijk geleverd, dan leidt dat tot een reductie van de Rijksbijdrage. Elk convenant is maatwerk, maar uitgangspunt is dat de lokale/regionale partijen verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. De te leveren prestaties dienen relatief gemakkelijk te monitoren zijn voor het Rijk.

Beperkt het aantal instrumenten en maak ze krachtig

In de NOVI-uitvoering is sprake van een groot aantal instrumenten en beleidsfiguren, waaronder de Omgevingsagenda's, de Gebiedsagenda's, de NOVI-gebieden en de Regio-deals. Wij stellen voor om de instrumentele complexiteit te reduceren en waar mogelijk en zinvol de gebiedsgerichte aanpak te benutten. Die werkwijze biedt een handelingsperspectief dat uitzicht geeft op praktische uitvoering, waarbij gerichte en samenhangende - bij voorkeur publiek-private investeringen - in goed samenstel worden ingezet. Op basis daarvan kunnen concrete afspraken worden gemaakt m.b.t. de uitvoering, waarbij ambities en te leveren en afrekenbare prestaties gekoppeld worden aan de concrete investeringen en (overheids)bijdragen. Het is daarbij van belang de in de praktijk opgedane ervaringen m.b.t. de gebiedsgerichte aanpak, ook van de uitvoeringsorganisaties, te benutten.

Tot zover onze gezamenlijke inbreng m.b.t. de uitvoering van de NOVI.

Namens de NOVI-Alliantie,

Harriët Tiemens
voorzitter fysieke pijler G40
wethouder Nijmegen

Desirée Uitzetter
voorzitter NEPROM
directeur Gebiedsontwikkeling BPD